

R 43

veem0056

1

(ANNEXATIE KWESTIE) •

ONTWERP EN INRICHTING VOOR DE DUITSCHE WADDEKUST •

III

ONTWIKKELINGSMOGELIJKHEEDENVOOR DE DUITSCHE WADDENKUST.(ANNEXATIE KWESTIE.)3 bijlagen

Door wijlen Dr. L. R. Wentholt werd ondergeteekende opgedragen de volgende korte studies te schrijven:

- I. Betr. den huidige toestand van de West Duitse kanalen (gereed).
- II. Betr. de grensbepaling in den Eemsmond (gereed 20 Febr. 1946).
- III. Betr. de grensbepaling bij den Jadeboezem en betr. de ontwikkelingsmogelijkheden voor de Duitse Wadden.

I. Deze derde nota moet uitgaan van de bestaande grens tussen de Kreis Butjadingen en Varel, de z.g. mandaatgrens. De Jadeboezem en de Jade zouden grootendeels of geheel bewesten deze grens moeten vallen.

De zeer groote oorlogshaven Wilhelmshaven ligt aan de diepe steeds toegankelijke Jade, die op diepte wordt gehouden door de eb- en vloedstromen, die de Jadeboezem vullen en ledigen. Er bestaat dan ook een Duitse bepaling dat men geen inpolderingen in den Jadeboezem mag verrichten. Nochtans gaat de natuur voort dezen boezem te verkleinen; volgens Lüders komt er jaarlijks ongeveer 1.000.000 m³ slib tot afzetting. Dit is betrekkelijk weinig, zoodat bij het verslibbingsproces met eeuwen gerekend moet worden. Voor den Dollart, waar eveneens ongeveer 1.000.000 m³ slib per jaar neerslaat, rekenen wij op 3 eeuwen. Voor de verslibbing van den Jadeboezem moeten wij vermoedelijk op ongeveer 5 à 6 eeuwen rekenen.

Men kan dit proces bespoedigen door landwinningswerken uit te voeren, of wel door ineens een inpoldering tot stand te brengen in het zuidelijk deel van de Jadeboezem bv. groot 15.000 ha. (zie bijlage 1).

Men wint dan tamelijk vruchtbaren grond tezamen met minder vruchtbare, die misschien bekleid kan worden, en voorts een zoetwaterboezem. De planologie van deze 15.000 ha. kan evenals bij den Dollartinpoldering zeer goed zijn.

De kosten van inpoldering zullen per ha. gering zijn, daar de dijk slechts kort wordt. De vorm van den nieuwen polder is gunstig, daar het voor 3/4 deel door land wordt ingesloten. Er zullen echter eenige voorzieningen moeten worden getroffen, voor de uitwateringen, die thans in den Jadeboezem uitmünden. Deze zullen moeten worden opgevangen in een ringleiding die loost op het Eems-Jadekanaal. Van veel beteekenis zijn die uitwateringen blijkens de gegevens van het Niedersachsenbuch niet.

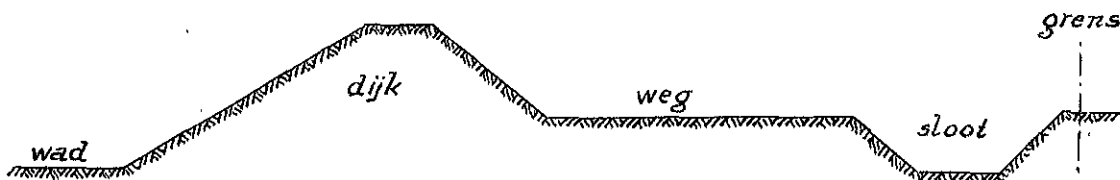
Door zulk een inpoldering ineens zal het uiterst bezwaarlijk worden de diepten bij Wilhelmshaven te handhaven, hetgeen trouwens de bedoeling zou zijn daar Wilhelmshaven steeds een groote bedreiging voor de landen rond de Noordzee vormt. Er zal daar groote stroomverlamming optreden en

een vrijwel algeheele verslibbing, zoodat tusschen Wilhelmshaven^{en} Eckwarden nieuwe wadvlakken zullen ontstaan, die te zijner tijd op dezelfde wijze als te voren ingepolderd kunnen worden, zoodra het terrein voldoende horizontaal ligt en voldoende slibgehalte heeft.

Dit proces zal voortgezet kunnen worden, totdat de geheele Jade verdwenen zal zijn, doch uiteraard kost dit vele eeuwen. Om een voorbeeld te geven van het tempo kan b.v. geschat worden dat de bedijking van de eerste 15.000 ha. in den Jadeboezem kan plaats hebben omstreeks 1955 en de daarna volgende, waarbij de dijk tusschen het noorderhoofd van de nieuwe groote buitenhaven bij Sengwarden en Salthorn kan liggen, omstreeks 2050. Dit is dan nog vlug, bij wachten tot opslibbing tot boven H.W. zou men nog vele eeuwen langer moeten wachten.

Tusschen Wilhelmshaven en Eckwarden is een veerverbinding. Deze kan vervallen zoodra de dijk van de inpoldering van den Jadeboezem gereed is, omdat het verkeer dan over dien dijk kan plaats vinden.

2. De grens. Het is gewenscht dat de Jadeboezem ineens ingepolderd kan worden en dat dus de grens loopt aan de landzijde van den dijk van Butjedingen. Er zou hier een weg gelegd moeten worden, waarlangs de oostelijke oever van den Jadeboezem en van de Jade uit het water bereikt kan worden. De grens langs het Salthornerwad en langs den Jadeboezem zou dus op de plaats kunnen liggen die in onderstaande schets is aangeduid. (Zie ook bijlage I). De dijk moet dus worden onderhouden door het gebied „Oostfriesland“.

Het bezwaar hiervan is, dat de badgasten die des zomers tusschen Eckwarden en Langwarden gewoon zijn te baden daarin verhinderd zullen worden, tenzij de „staat Oostfriesland“ dit badleven gaat exploiteeren. Veel beteekent dit badleven niet, het betreft voornamelijk lieden, met kleine beurzen.

De grens zou van een punt nabij Langwarden tot een punt oostelijk van het eilandje Alte Mellum kunnen loopen, daar dan de mogelijkheid bestaat op het wad van het wad Hoheweg ten westen daarvan een dam te leggen tusschen dit eilandje en den vasten wal. Deze dam zou vooral ter wille van de aanslibbing in de Jade gelegd behooren te worden.

Beneoorden Alte Melum zou de grens bezuiden den Wezermund getrokken kunnen worden. (Zie bijlage 1.)

3. Wat de Oostfriesche waddenkust aangaat, liggen de mogelijkheden hier vooral op tweeërlei gebied, de landwinning en het badleven. Beide eischen de vaste verbindingen naar de eilanden. Vroeg of laat zullen die dan ook moeten komen. Zoowel voor de wegverbindingen als voor de landwinning worden dammen tot boven stormvloedshoogte vereischt.

De dammen zullen ongeveer f. 300.000 per km. kosten, de wegen inbegrepen. Hetzij met de bekleifingsmethode, hetzij met te wachten totdat voldoende slib op het waddenterrein aanwezig is, kunnen daarna groote wadvlakten ineens worden ingepolderd.

Een landwinning met behulp van rijzen dammen alleen, moet worden ontraden. Slechts de verbindingsdammen kunnen hier economische resultaten geven. Een gevolg van de landwinningen zal zijn dat de strandverdediging der waddeilanden zal moeten worden uitgebreid naarmate de onderwaterdelta's der tusschen de eilanden gelegen zeegaten verdwijnen. Het zand dezer onderwaterdelta's zal na verloop van tijd gedeeltelijk in de Jade terecht komen.

De uitwateringen die thans door de vele "Sielen" op de wadden plaats vinden zullen door de genoemde landwinningen moeten vervallen.

Vermeedelijk is echter de ontwatering via de wadden thans reeds slecht en moet uit dien hoofde toch naar een beter afwateringssysteem worden omgezien, b.v. via het Eems-Jadekanaal naar Emden, waar de Eems tot in de verst denkbare toekomst voldoende gelegenheid tot spuijng zal blijven geven.

Bij Schillighorn zal ook nog gedurende een aantal eeuwen gelegenheid tot spuijng op de Jade blijven bestaan.

4. De wegverbindingen.

Er bestaan in Oost-Friesland geen groote steden. Emden zal misschien terugloopen tot een provinciale havenstad ter grootte van b.v. Harlingen en Wilhelmshaven zal eveneens haar bestaansreden verliezen. Er blijven dan voor Oostfriesland drie "polen" over: Groningen, Oldenburg, en Bremen. Een belangrijk deel van Oostfriesland zal op eerstgenoemde stad geörienteerd kunnen worden, mits de weg- en spoorwegenverbindingen goed zijn.

De wegverbindingen met Groningen zijn thans nog buitengewoon slecht. In den hoofdweg Bremen-Groningen is bij Leer nog een primitief veer over de Eems. Wil men per auto van

Emden naar Groningen (vogelvlucht 45 km.) dan moet men dit via dit veer met zeer veel tijdsverlies doen. Het is derhalve gewenscht, dat een brug voor gewoon verkeer over de Eems bij Leer komt. Iets ten zuiden daarvan ligt wél een spoorbrug.

Een tweede wegverbinding zou rond den Dollart gemaakt kunnen worden met een brug over de Eems bij Pogum of wel langs den te maken inpolderingsdijk van den Dollart.

Een derde wegverbinding zou gemaakt moeten worden over den leidam, die ter normaliseering van den Eemsmond is ge-projecteerd. Een hefbrug van 50 m. doorvaartwijdte zou bij Farmsum moeten komen. Dit geeft de kortste en beste wegverbinding tusschen Emden en Groningen (46 km). Tevens zou hier een spoerverbinding kunnen worden gemaakt.

Een vierde verbinding kan worden gemaakt met behulp van een veer nabij den hoek van de Tjariet. (weg Uithuizen - Groothuizen.)

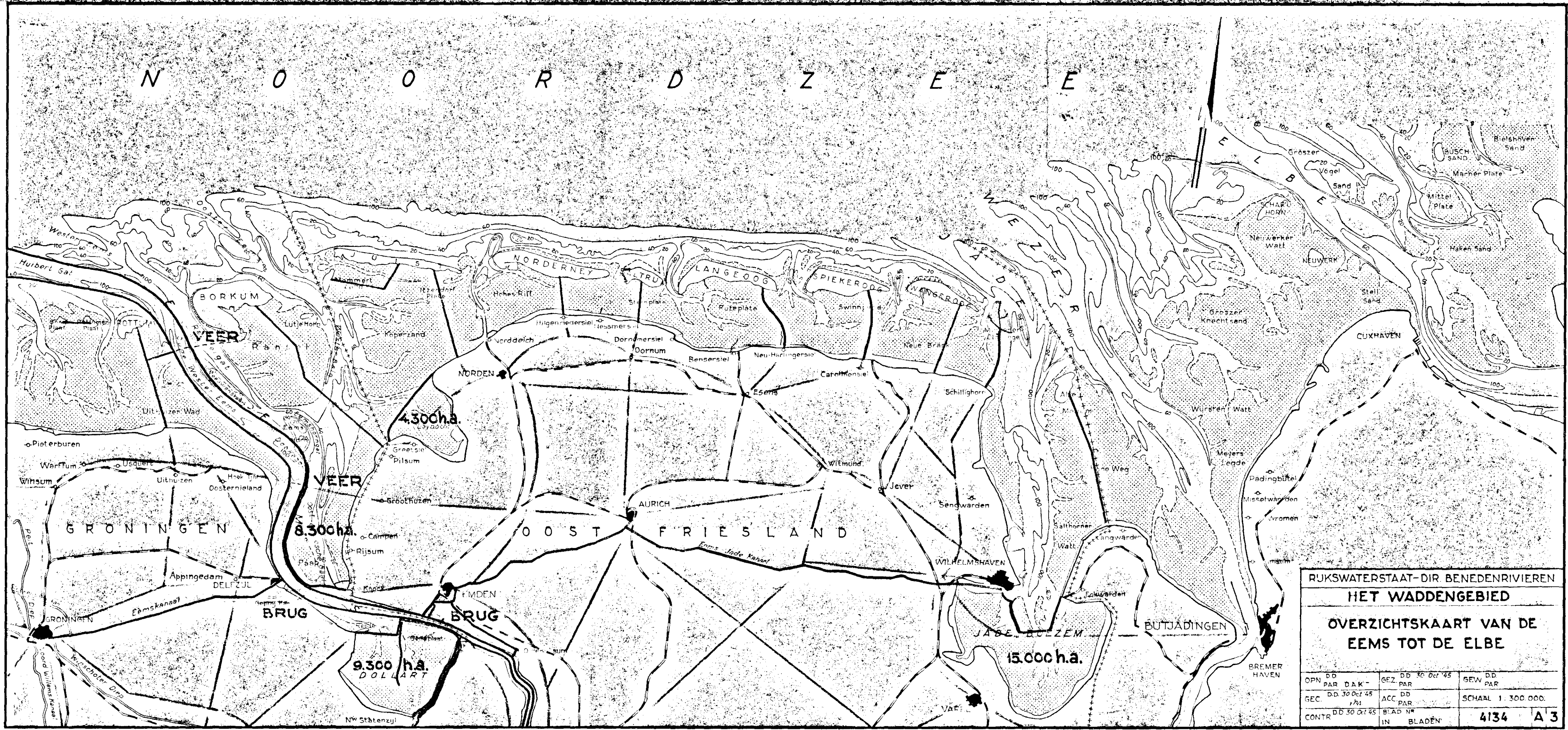
Een vijfde zou kunnen ontstaan met behulp van een veerverbinding tusschen Rottum en Berkum, zoodra Rottum met een dam aan den vasten wal is verbonden.

De Hoofdingenieur,

's-Gravenhage, 21 Februari 1946.

N O O R D Z E E

RIJKSWATERSTAAT-DIR. BENEDENRIVIEREN
HET WADDENGEBIED

**OVERZICHTSKAART VAN DE
 EEMS TOT DE ELBE**

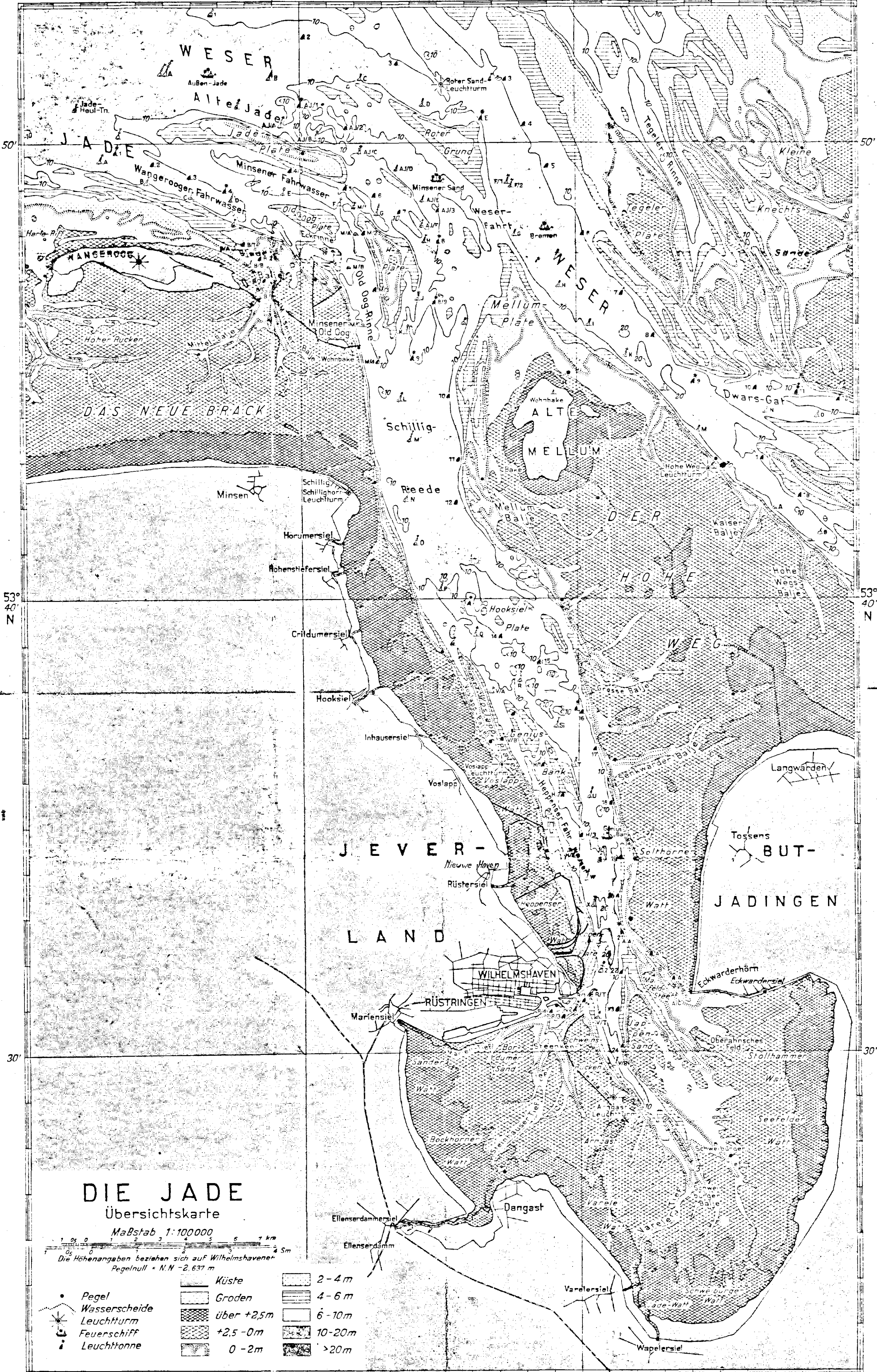
OPN DD	GEZ DD 30 Oct 45	GEW DD
PAR DAK -	PAR	PAR
GEC DD 30 Oct 45	ACC DD	SCHAAL 1:300.000
1/21	PAR	
CONTR DD 30 Oct 45	BLAD N°	4134 A 3
	IN BLADEN	

7°50'

8°

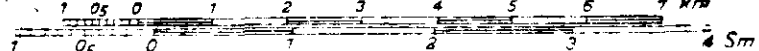
10°

20°

DIE JADE
Übersichtskarte

Maßstab 1:100000

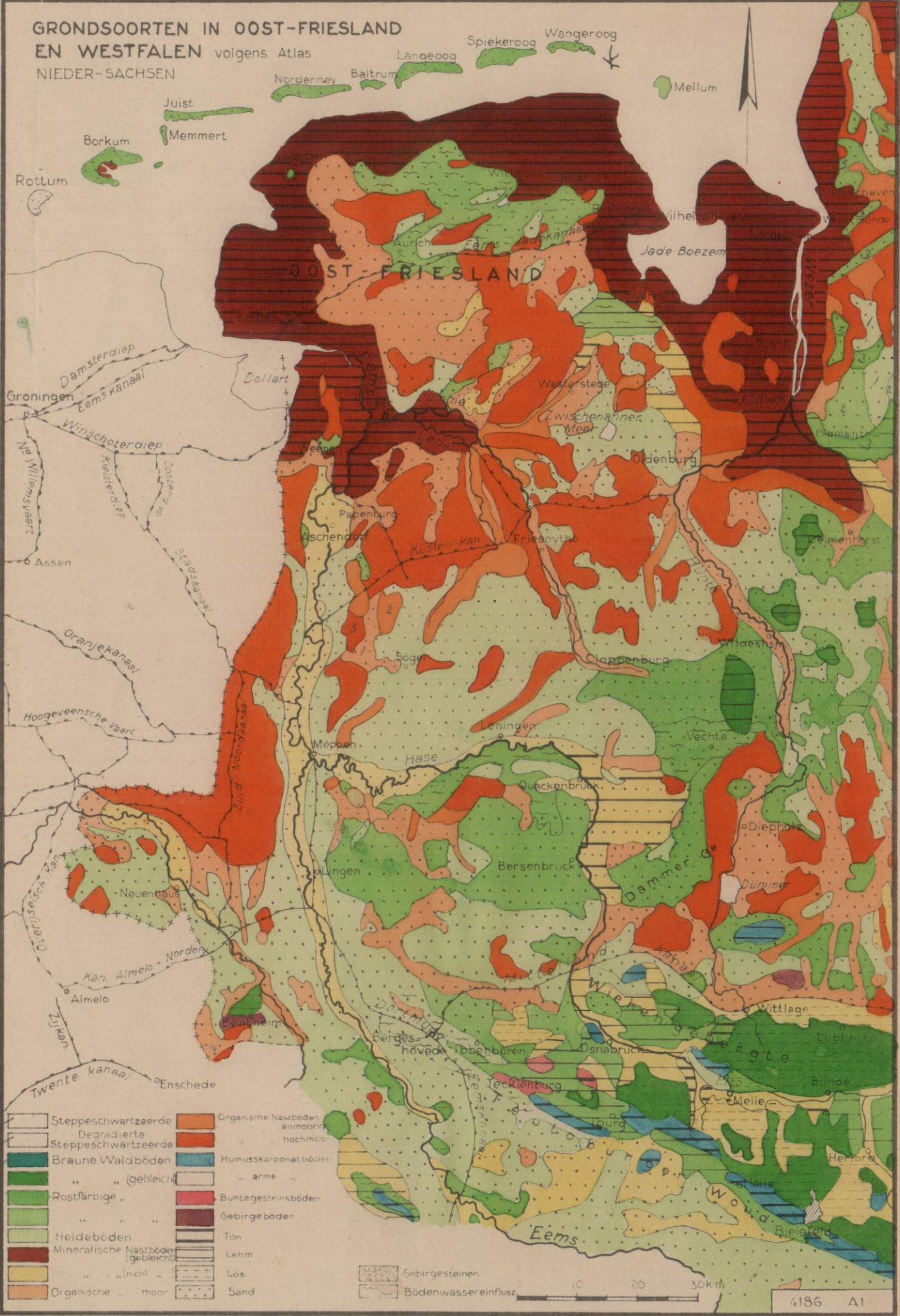

Die Höhenangaben beziehen sich auf Wilhelmshavener Pegelnull = N.N. - 2.637 m

• Pegel	— Küste	2-4 m
⚓ Wasserscheide	▨ Groden	4-6 m
⚓ Leuchtturm	▨ über +2,5m	6-10 m
⚓ Feuerschiff	▨ +2,5-0m	10-20 m
⚓ Leuchtkanne	▨ 0-2m	>20 m

GRONDSOORTEN IN OOST-FRIESLAND EN WESTFALEN volgens Atlas

NIEDER-SACHSEN

Steppeschwartzerde	Organische Naszböden anmoorig hochmoos
Degradierete Steppeschwartzerde	Humuskarbonatböden
Braune Waldböden	" arme "
" " (gebleicht)	Buntegesteinsböden
Rostfarbige "	Gebirgeböden
" " "	Ton
Heideböden	Lehm
Mineralische Naszböden (gebleicht)	Lös
" " nicht "	Sand
Organische " moor	Gebirgesteinen
	Bodenwassereinfluss

0 10 20 30 km

4186 AI